

A létrák biztonságos használatának követelményei

1.Fogalmak

- 1.1.A létra olyan lépcsőkkel vagy fokokkal ellátott szerkezet, amelyen egy személy fel tud menni vagy le tud menni. A létrák lépcsőfokosak és létrafokosak lehetnek. A létrák alapvetően beépített és mozgatható létrákra csoportosíthatók, ez utóbbiak gépi és kézi mozgásúak lehetnek. Az alaptípus a támasztólétra, valamint a kétágú létra.
- 1.2.Létrák anyaguk szerint lehetnek: alumínium ötvözetek, acél, műanyag és fa.
- 1.3.Létrák két alaptípusa: rögzített és mozgatható (áthelyezhető) létrák.
- 1.4.Az áthelyezhető létrák lehetnek gépi mozgásúak (pl. tűzoltólétra) vagy kézzel mozgathatók.

1.5.A kézzel mozgatható (áthelyezhető) létráknak két alaptípusa van: a támasztólétra és a kétágú létra.

a) támasztólétra:

- kitolható támasztó létra
- egymásba illesztett támasztó létra
- gördülő támaszlétra

b) kétágú létra

c) többcélú létra

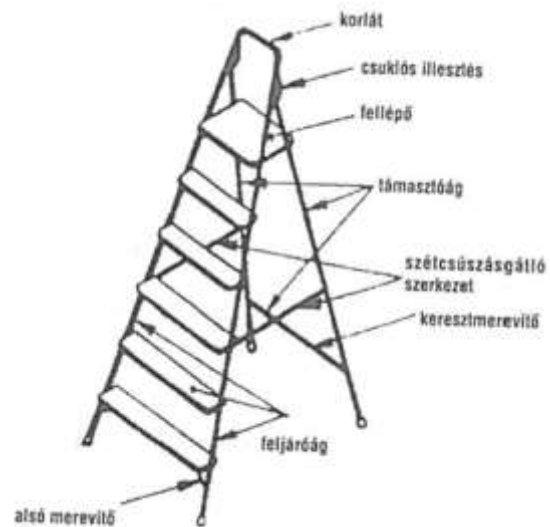
d) sokcélú létra

e) létraállvány

f) építési létraállvány

g) emelvényes létra

h) tetőlétra

2.A munkáltató kötelezettségei

2.1.A szervezeti egység vezető, munkahelyi vezető, a munka kiadója felelős a létrák biztonságos használatához a tárgyi, személyi, szervezési feltételek biztosításáért.

2.2.A létrával való tevékenység végzésével csak olyan munkavállalók bízhatóak meg, akik egészségi szempontból arra alkalmasak.

2.3.A gyakorlati munkavédelmi oktatásnál – a létrákat használók esetében – a tematikának tartalmaznia kell az e munkaeszközzel kapcsolatos helyes munkavégzés szabályait, és az oktatás megtartója az oktatást írásban dokumentálja.

2.4.A Munkavédelmi Szabályzat 30.§ - 36.§ gyakorlati oktatásra vonatkozó előírásait itt is be kell tartani.

2.5.A szervezeti egység vezető, munkahelyi vezető, a munka kiadója:

- a) a munkavégzéshez a megfelelő létrát, kiegészítő elemeket, és amennyiben a magasban végzett munka sajátossága miatt a létra használata veszélyes, úgy egyéb megoldást biztosít (állvány, személyemelő stb.);
- b) biztosítja a létra használathoz a szükséges egyéni védőeszközöket;
- c) a létra használója számára megfelelő használati utasítást biztosít;
- d) speciális létrák esetén belső utasításban szabályozza a használati jogosultságot, annak feltételeit;
- e) a létrákat rendszeresen ellenőrizteti, az ellenőrzés eredményét írásban rögzíti.

3. A munkavállaló kötelezettségei

- 3.1. A létrákat a használati utasításoknak megfelelően használja.
- 3.2. A balesetveszélyes létrákat nem használja, a balesetveszélyről tájékoztatást ad a munkahelyi vezetőjének.
- 3.3. Amennyiben fél a létrán történő munkavégzéstől vagy egészségi állapota miatt veszélyesnek ítéli a tevékenységet (szédül, gyógyszerfogyasztás, posztalkoholos állapot) azt jelentse munkáltatójának.
- 3.4. A munkavégzéstől függően kérjen segíőt munkáltatójától, pl. létra biztosítására, anyagok feladására.
- 3.5. Nem megfelelő tárgyi feltételek esetén ne veszélyeztesse saját maga vagy környezete biztonságát, a magasban végzett munkához kérjen biztonságos munkaeszközöket (pl. személyemelőt, guruló állványt).

4. A létrák biztonságos használatára vonatkozó általános előírások

- 4.1. Csak szilárd és megfelelően karbantartott, tiszta állapotú létrát szabad használni. A létrákat céljuknak megfelelően, rendeltetésszerűen kell alkalmazni.
- 4.2. A magasban végzett munkákhoz a létrák használatát úgy kell korlátozni, hogy a kialakítási sajátosságok figyelembevételével, minimális használati idő mellett minimális kockázat álljon fenn.
- 4.3. A létrákat úgy kell felállítani, hogy azok a használat alatt stabilak legyenek, azok biztonságosan álló helyzetben maradjanak.
- 4.4. A mozgatható (hordozható) létrák lábait stabil, erős, méretüknek megfelelő szilárd alapra kell helyezni úgy, hogy a létrafokok vízszintes helyzetben maradjanak.
- 4.5. A támasztó létrákat elcsúszás és kilengés ellen biztosítani kell.
- 4.6. A függő létrákat biztonságosan és – kivéve a kötélletrákat – úgy kell felerősíteni, hogy azok ne csúszhassanak el, illetve ne tudjanak kilengeni.
- 4.7. A kétágú, valamint a kétágú, fellépővel és korláttal ellátott létrák lábainak szétcsúszását a használat teljes időtartama alatt a lábak alsó részeinek rögzítésével vagy a szétcsúszást megakadályozó elemmel, illetve más egyenértékű megoldással kell megakadályozni.
- 4.8. A munkaszintek megközelítését lehetővé tevő létrát úgy kell megválasztani és elhelyezni, hogy az elegendő magasságban nyúljon ki az elérendő munkaszint fölé, és ezzel lehetővé tegye a biztonságos kapaszkodást, kivéve, ha a munkaszintre történő fellépéshez szükséges biztonságot másként valósították meg.
- 4.9. A kitolható, az átalakítható és az egymásba illesztett (többtagos) létrát úgy szabad használni, hogy a létraelemek egymáshoz képest ne mozdulhassanak el. A kerek létrákat (vontatható) létrákat használatuk előtt elmozdulás ellen biztosítani kell.

- 4.10. A létrát csak úgy kell használni, hogy a kapaszkodás és a biztonságos állás lehetősége mindenkor biztosított legyen. Amennyiben a létrára teherrel kell felmenni, ez nem korlátozhatja a kapaszkodás lehetőségét.
- 4.11. Mindig csak kifogástalan állapotú létrát szabad használni, sérült létrákkal dolgozni tilos! Meghibásodott létráról az illetékes vezetőt tájékoztatni kell, azokat ki kell vonni a forgalomból. Csak az eredetivel azonos biztonságot nyújtó állapot esetén szabad használni a létrákat. Amennyiben nem lehet megjavítani azokat, akkor az ismételt használat elkerülése érdekében a megsemmisítésről kell gondoskodni.
- 4.12. Először használt (új típusú) létra esetén a használati utasítást el kell olvasni, és tanulmányozni kell a létrán látható piktogramokat.
- 4.13. Létrákat csak teherbíró, egyenletes felületű, kellő méretű alapon szabad felállítani, úgy, hogy a fokok, lépcsők vízszintes helyzetben legyenek.
- 4.14. Létrákat eldőlés és besüllyedés ellen (pl. stabilizáló talppal) biztosítani kell.
- 4.15. Azokat a létrákat, melyeket a közlekedési útban állítottak fel, elkerítéssel jelölni és ütközés ellen biztosítani kell.
- 4.16. Vizsgáljuk meg, hogy szilárdan és biztosan áll-e a létra, pl. úgy hogy fogjuk meg a létra szarait és teljes tömegünkkel nehezedjünk rá.
- 4.17. Biztosító személyt kell állítani, ha az elkerítés, elzárás nem eredményez kielégítő biztonságot.
- 4.18. Munkavégzés közben a dolgozó mindkét lábának azonos létrafokon kell lennie.
- 4.19. A létra használójának csúszásmentes lábbelit kell viselnie.
- 4.20. Amennyiben szerszámot vagy kisebb anyagot kell felvinni, úgy ajánlatos azokat testre rögzített övtáskába tenni. 10 kg-nál nagyobb tömeg létrán való felvitele veszélyes.
- 4.21. Munka közben nem szabad oldalra kihajolni, hanem a létrát kell arrébb helyezni.
- 4.22. Villamos vezeték közelében végzett munkánál az érintésvédelmi szabályokat be kell tartani.
- 4.23. A létra szarait csak a gyártó által engedélyezett hosszabbítóval szabad meghosszabbítani.
- 4.24. Szédülés vagy ijedtség esetén a legközelebbi létrafokhoz kell nyomni a fejet és lassan lefelé kell a létráról lejönni. Szükség esetén segítségért kiáltani.
- 4.25. Már a létesítmény tervezésénél gondoskodni kell a magasban végzendő munkák biztonságos végzésének feltételeiről, pl. nagy üvegfelületek megtisztításáról, tetőre kijutásról, tetőn végzett munkáról.
- 4.26. Ugyancsak figyelembe kell venni a magasban lévő lámpatestek és légkondicionáló berendezések karbantartási igényét. A karbantartási utasítások tartalmazzák a magasban végzett munkáknál használatos munkaeszközök felsorolását, biztosításának módját.
- 4.27. Csúszós (olajos, zsíros, stb.) felületre létrát nem szabad állítani, használat előtt takarítás szükséges.
- 4.28. A kedvezőtlen időjárás hatásait a külső munkavégzésnél figyelembe kell venni, mivel a nagy szélnyomás eldöntheti a létrát, vagy lesodorhatja a dolgozót, jeges nedves felületű létrán lecsúszhat a lába.
- 4.29. A létrák biztonságos használatára vonatkozó jelöléseket és azok magyarázatait a jelen szabályozás tartalmazza.

5. Támasztólétra használatának szabályai

- 5.1. A szükséges hajlásszög függ a létra kialakításától, például egyszerű lépcsőfokos támasztólétránál $60-70^\circ$, létrafokos létránál $65-75^\circ$ között kell lenni. Ennek megítélését segíti egy gyakorlati megoldás. A létra szárának alsó részéhez kell állni és vízszintesen a könyökünkkel meg kell érinteni a létra fokát. Ekkor megfelelő szögben áll a létra.
- 5.2. A létrán lévő álláshely (munkamagasság) legfeljebb 7 m magasságban lehet az állásfelület felett.
- 5.3. A támasztólétrákon csak kisebb munkákat szabad végezni, különösen veszélyesek lehetnek a jelentős dinamikai erő kifejtést igénylő munkák.
- 5.4. A létrának elcsúszás ellen is biztosítva, biztonságosan kell támaszkodni. Ahol támasztólétrát gyakran alkalmaznak, ott elcsúszás ellen tartósan megmaradó biztosítást vagy létra beakasztásnak lehetőséget kell kialakítani. Tilos a létra oszlophoz támasztása, mert az elmozdulás veszélyes.
- 5.5. Támasztólétrát nem szabad bizonytalan felülethez támasztani, pl. üvegfelülethez, ereszcatornához, bezáratlan ajtóhoz.
- 5.6. Lépcsőn való alkalmazáshoz speciális megoldás szükséges.
- 5.7. A támasztólétra legalább 1 m-re nyúljon túl az esetleges kilépési helyek fölé.
- 5.8. Kitolható létránál a használati utasítás tartalmazza, hogy milyen átfedésnek kell lennie, pl. minimum két létrafoknak át kell fednie egymást.

6. Kétágú létra használatának szabályai

- 6.1. Kétágú létrát csak akkor szabad használni, ha rendelkezik megfelelő szétcsúszás gátlóval, a csuklós illesztés ellenállás nélkül nyitható.
- 6.2. Kétágú létrát tilos támasztólétraként használni.
- 6.3. Kétágú létráról tilos átlépni másik, magasan levő helyre.
- 6.4. A kétágú létra szétcsúszás-gátlójának megfelelő helyzetben kell lennie, akkor szabad a létrát használni, ha szétnyílás és összecukódás ellen biztosított.
- 6.5. Kétágú létrákat akaratlan elmozdulás ellen biztosítani kell.
- 6.6. A kétágú létra felső fokára csak akkor szabad ráállni, ha a biztos állás megvalósítható. A kétágú létrát ebben az esetben el kell látni korláttal és fellépővel. Mindkét oldalán feljárható kétágú létra felső fokára nem szabad ráállni.
- 6.7. A kétágú létra kitolt helyzetű hosszabbító tagjának utolsó 4 fokára – ha használati utasítás másképp nem rendelkezik – tilos ráállni.
- 6.8. Nem szabad kétágú létra korlátjára – egyik lábbal sem – rálépni és lovagló helyzetben dolgozni.
- 6.9. Lépcsőkön s egyéb szintkülönbséggel rendelkező padozaton csak különleges (pl. szárhosszabbítóval ellátott) kétágú létra használható.
- 6.10. Munkavégzéshez a szükséges létszám biztosítása. A munka irányítójának meg kell határoznia a tevékenységhez szükséges létszámot, például amennyiben anyag, illetve szerszám felvitele a létra használója számára megterhelő vagy az egyensúly elvesztését okozhatja, biztosítani kell egy vagy több segítő dolgozót.

7. Létrák időszakos ellenőrzése

- 7.1.A létrák egy része használat során károsodik, mechanikai szilárdságuk csökken, egyes alkatrészek elkopnak. Az alumínium létrák korrózióállóak, az acélból készült létrákat festékréteggel védik, de a védőréteg kopása következtében a korrózió jelentős károkat okozhat. A szabványnak megfelelően valamennyi farészt minden felületen védőbevonattal kell ellátni, amelynek átlátszónak és páraáteresztőnek kell lennie. Nem engedhető meg az a gyakorlat, hogy át nem látszó festékekkel lefedik a sérült felfelületet, megtévesztve az ellenőrzést végzőt és az eszköz használóját.
- 7.2.Fa létrát használni tilos, ha mély rovátkák, repedések láthatók rajta, illetve elhajlott, repedt, töredezett. Fémlétrát használni tilos, ha elhajlott, repedt, töredezett. Figyelmet kell fordítani a csúszásgátló szerkezet épségére, mert a biztonsági talp, túske vagy tapadó talp gyakran megsérül.
- 7.3.Az időszakos ellenőrzés gyakoriságát a használat mértéke, az igénybevétel nagysága, a munkakörnyezet határozza meg, de legalább évente egyszer felül kell vizsgálni ezeket a munkaeszközöket, ha a használati utasítás másképp nem rendelkezik.
- 7.4.A felülvizsgálathoz a létrákat azonosító jellel kell ellátni, a felülvizsgálat során a létra utolsó ellenőrzésének dátumát dokumentálni kell.
- 7.5.Az ellenőrzést a jelen szabályzatban szereplő formanyomtatvány kitöltésével kell elvégezni. A rendszeres ellenőrzés elvégzéséről, dokumentálásáról és annak megőrzéséről a szervezeti egység vezetője gondoskodik.
- 7.6.A szemrevételezési és működési próba mellett műszaki vizsgálat is szükségessé válhat, szabvány tartalmazza a vizsgálati módszereket, pl. szilárdsági, hajlítási, oldalirányú meghajlási vizsgálat. A szükséges vizsgálatok elvégzéséről a szervezeti egység vezetője gondoskodik.
- 7.7.A nem megfelelő létrát meg kell jelölni, és a használható munkaeszköztől elkülönítve kell tárolni. Javítás után – munkavédelmi szempontból – az eredeti állapottal egyen értékűnek kell lennie. Ha ez nem biztosítható, akkor a selejtezésnél teljesen használhatatlanná kell tenni, így megakadályozva az ismételt használatot.

8. Létrák szállítása, raktározása, karbantartása

- 8.1.A mozgatható létrák csak kis hányada gépi mozgatású, többségét segédeszköz nélkül szállítják az alkalmazás helyére. Amennyiben a létra nagy tömegű vagy hosszúsága miatt nehéz szállítani, úgy több munkavállaló is szükséges a mozgatáshoz. Ekkor be kell tartani a csoportos anyagmozgatás szabályait. Egy oldalra kell állniuk a dolgozóknak, irányítót kell kinevezni stb. A hátsérülések kockázatával járó kézi tehermozgatás minimális egészségi és biztonsági követelményeit az Munkavédelmi Szabályzat 12. számú melléklete tartalmazza.
- 8.2.Amennyiben a támasztólétra egy ember által is szállítható, akkor a létra elülső részének felfelé kell állnia kb. 2 m magasságban úgy, hogy az a személyel történő ütközést kizárja, de a tárgyhoz, villamos vezetékhez se érjen. Kisebb támasztólétrát egy fő is szállíthat, ekkor azt csak összecukott helyzetben függőlegesen célszerű, a test hosszával egyezően.

8.3.A szakszerűtlen raktározás főképp a falétráknál okoz helyrehozhatatlan károkat a vörös- és fehérkorhadás, rovarkárosodás miatt. Mint minden munkaeszköz, a legegyszerűbb létra is igényli a karbantartást. A létra tisztítása, a kopott elemek cseréje minden esetben szükséges, de a használati utasítás egyéb előírásokat is tartalmazhat. (pl. zsírozásokat, rögzítő elemek utána húzását).

9. Idegen létrák használata

9.1.Sok balesetet okoz a kölcsönvett létrákon történő munkavégzés, amikor csupán rövid időre kérik el más (pl. szervezeti egység, külső cég) munkaeszközét. Gyakran nem ismerik a különleges létrák (pl. többcélú, mechanikai létra) használatának szabályait, nem ellenőrzik azok megfelelőségét. Kockázatot jelent a kölcsönadó számára is a művelet, hiszen a nem megfelelő létra miatt bekövetkező balesetnél megállapíthatják a felelősségét. A visszaadott létra is balesetet okozhat, mivel az elszennyeződött lehet, sérülése miatt mechanikai szilárdsága csökkenhet.

9.2.Kölcsön lehet adni a létrát, de csak akkor, ha a szükséges gondossággal járunk el. (pl. átadás, átvétel, egyes típusoknál használati utasítás stb.)

9.3.A szolgáltatást végző külső cégek munkaeszközeit előzetesen fogadó cég megvizsgálja és csak kifogástalan gépeket, berendezéseket enged be a területére. (Előzetesen listát kérnek a beszállítandó munkaeszközökről, majd írásban engedélyezik a telephelyi használatot. E módszerrel a villamos balesetek is megelőzhetők.)

Létra ellenőrzési jegyzőkönyv

Szervezeti egység megnevezése:

Sorszám	Támasztó létra								Kettes létra								megjegyzés					
	fa				fém				fa				fém									
	anyaga ép	szerkezete ép	fokai épek	ékelése jó	old.irányú rög. jó	fokai nem szenny.	szerkezete ép	fokai épek, nem szenny.	stabilítása jó	rögzíthető	anyaga ép	szerkezete ép	fokai épek, ékelése jó	fokai nem szenny.	rögzítő lánc jó	rögzítő zsanér ép		szerkezete ép	fokai épek, nem szenny.	stabilítása jó	rögzítő heveder ép	rögzíthetősége jó
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
11																						
12																						
13																						
14																						
15																						
16																						
17																						
18																						
19																						
20																						
21																						
22																						
23																						
24																						
25																						
Megfelelő: X	Selejt: O				Javítható: V																	

Dátum:

Alíírás: